

MAGYAR
KERESKEDELMI
ÉS IPARKAMARA

Vállalkozói gyorsfelmérés (a forint– euró árfolyam gazdasági hatásairól) - alapján készült szakpolitikai javaslatok

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA

1122 BUDAPEST, PETHÉNYI KÖZ 10. | MKIK@MKIK.HU | MKIK.HU

Tartalomjegyzék

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
MKIK Gazdaságfejlesztési Szakmai Bizottság SZAKPOLITIKAI AJÁNLÁSOK	19
1. Árfolyamkockázatkezelés vállalati szintű erősítése.....	19
2. Exportáló vállalkozások célzott támogatása erős forint környezetben.....	20
3. Az euró bevezetésével kapcsolatos szakpolitikai diskurzus és előkészítés erősítése	20
4. Szektorspecifikus és méret szerinti beavatkozások kidolgozása.....	21
5. Adatvezérelt, ismétlődő monitoring és visszajelző rendszer a vállalati árfolyamérzékelésről	21
6. Adó- és áfalikviditási gyorsítósáv.....	21
7. Foglalkoztatás- és tudásmegtartó program	22
8. Termelékenység, digitalizációs és energiahatékonysági gyorsprogram.....	22
MKIK Külgazdasági Szakmai Bizottság SZAKPOLITIKAI AJÁNLÁSOK	23
1. Alapvetés: a múltbeli veszteség és a jövőbeni kockázat eltérő kezelést igényel.....	23
2. Az elmúlt időszakban elszenvedett árfolyamhatások következményeinek enyhítése	23
3. Jövőbeni megoldás: Külkereskedelmi Árfolyamkockázat-kezelési és Kiegyenlítési Pilotprogram.....	24
4. Az export- és importkitettségek összehangolt kezelése	24
5. A Kamara támogató és koordináló szerepe	24
6. A külgazdasági mentorprogram kiegészítése.....	25
7. Középtávú strukturális irány: az euró bevezetésére való vállalati felkészülés.....	25
8. A pilotprogram garanciális és eredményességi feltételei	25
Záró megállapítás	26

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A szakmai anyag célja annak vizsgálata, hogy a forint erősödése miként érintette a magyarországi vállalkozásokat, különösen vállalatméret, export/importkitettség és szektorális hovatartozás szerint. A fókusz az árfolyamkockázat érzékelésén, a változás hatásának irányán, valamint az euró bevezetéséhez való viszonyon van.

A kérdőívre 1157 kitöltés érkezett. A minta mikro-, kis-, közép- és nagyvállalatokat fed le. Az elemzés súlyozott adatokon alapul. A területi elhelyezkedés és a vállalatméret szerint újrásúlyozott minta közelebb áll a sokasági arányokhoz, de nem tekinthető teljesen reprezentatívnak. Az eredményeket ezért óvatosan kell értelmezni, különösen részletesebb bontások esetén.

A válaszok alapján a forint erősödése összességében inkább negatív hatásként jelent meg. A vállalatok jelentős része magas árfolyamkockázatot érzékel. Ez minden cégméretben látható, de a legerősebb mintázat az exportáló vállalatoknál figyelhető meg. A külföldi devizában realizált bevételek forintba átszámolva leértékelődtek, miközben a költségoldalón ez a hatás nem jelent meg azonos mértékben.

A leginkább érintett csoport az elsősorban exportáló vállalatok köre. Náluk a túl erős forint és az árfolyam ingadozása jelenik meg fő kockázati tényezőként. Az importáló vállalatok képe vegyesebb: egy részük pozitív hatást érzékelt, de sok esetben az importárak csökkenése nem jelent meg érdemben.

Cégméret szerint nincs éles törés. A kis-, közép- és nagyvállalatok egyaránt magas kitettséget jeleztek. A mikrovállalatoknál valamivel mérsékeltebb a negatív hatás, főként a külkereskedelemben nem érintett cégek körében.

Szektorálisan jelentős eltérések láthatók. A pénzügyi, biztosítási, információs és kommunikációs területeken erősebb negatív mintázat rajzolódik ki. Az euró bevezetésének támogatottsága magas, különösen azok körében, akik a forint erősödését kedvezőtlenül ítélték meg.

A kérdőív

Válaszok áttekintése Lezárt

Válaszok

1157

Átlagos idő

15:49

Időtartam

12 Nap

1. Kérjük, adja meg vállalkozása főtevékenységének TEÁOR kódját!

1157

Válaszok

Legújabb válaszok

"4321"

"4222"

"4534"

...

2. Kérjük, adja meg vállalkozása főtevékenységének megnevezését!

1157

Válaszok

Legújabb válaszok

"Villanszerelés"

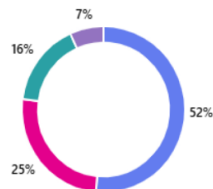
"híradástechnikai célú közmű építése"

"Villamos háztartási készülék kiskereskedelem"

...

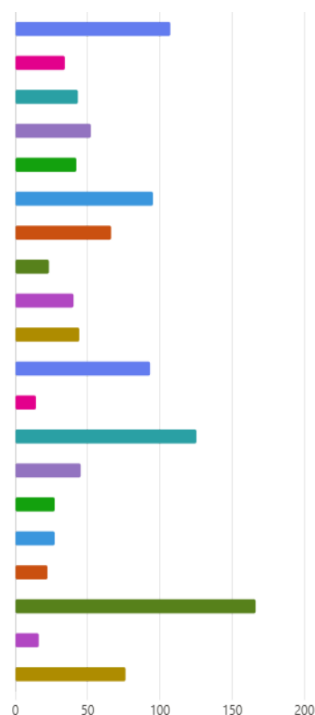
3. Vállalkozása mérete alapján melyik kategóriába tartozik?

● Mikrovállalkozás (0–9 fő)	596
● Kisvállalkozás (10–49 fő)	295
● Középvállalkozás (50–249 fő)	189
● Nagyvállalat (250 fő felett)	77

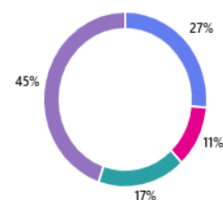
4. Melyik megyében található vállalkozása székhelye?

Bács-Kiskun Vármegye	107
Baranya Vármegye	34
Békés Vármegye	43
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye	52
Csongrád-Csanád Vármegye	42
Fejér Vármegye	95
Győr-Moson-Sopron Vármegye	66
Hajdú-Bihar Vármegye	23
Heves Vármegye	40
Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	44
Komárom-Esztergom Vármegye	93
Nógrád Vármegye	14
Pest Vármegye	125
Somogy Vármegye	45
Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye	27
Tolna Vármegye	27
Vas Vármegye	22
Veszprém Vármegye	166
Zala Vármegye	16
Budapest	76

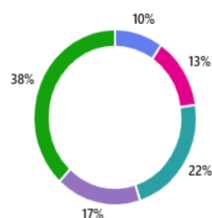
5. Vállalkozása külpiaci kitettsége alapján melyik kategóriába tartozik?

Elsősorban exportáló vállalkozás	307
Elsősorban importáló vállalkozás	131
Exportáló és importáló vállalkozás egyaránt	202
Közvetlenül nem exportálunk és nem importálunk	517

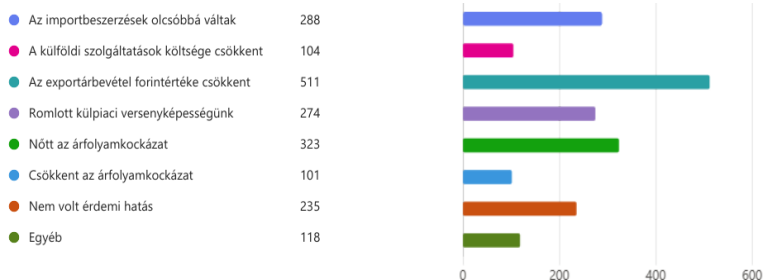

6. Milyen összehatásúnak értékeli az elmúlt hónapok árfolyammozgásának vállalkozására gyakorolt hatását?

Jelentősen pozitív	111
Inkább pozitív	152
Nem volt érdemi hatása	258
Inkább negatív	196
Jelentősen negatív	440

7. Az elmúlt időszak árfolyamváltozása milyen fő hatásokat eredményezett vállalkozásánál?

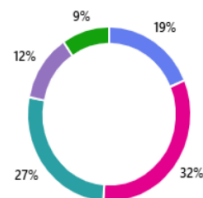
8. Mennyire jelent jelenleg kockázatot vállalkozása számára az EUR/HUF árfolyam alakulása?

1 = Egyáltalán nem jelent kockázatot 10 = Rendkívül nagy kockázatot jelent

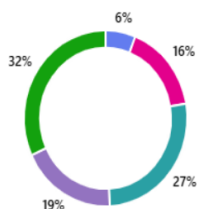
9. Az EUR/HUF árfolyam jelenlegi szintje miatt szükségessé vált vagy várhatóan szükségessé válik üzleti döntéseinek felülvizsgálata?

Igen, már megtörtént	216
Jelenleg vizsgáljuk	376
Egyelőre nem, de figyelemmel kísérjük	312
Nem	144
Nem érintett	109

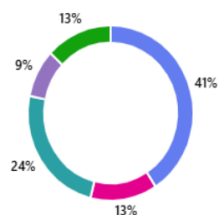
10. Amennyiben a forint a következő 6 hónapban is a jelenlegi vagy annál erősebb szinten maradna, milyen hatást vár vállalkozása eredményességére?

Jelentősen javulna	69
Inkább javulna	189
Nem változna érdemben	311
Inkább romlana	219
Jelentősen romlana	369

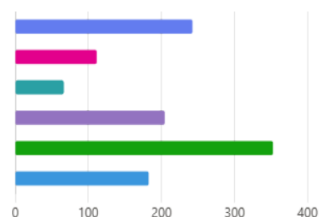
11. Ön szerint jelenleg melyik jelent nagyobb kihívást vállalkozása számára?

A túl erős forint	473
A túl gyenge forint	151
Az árfolyam ingadozása	280
A magas kamatszint	103
Egyik sem jelent érdemi problémát	150

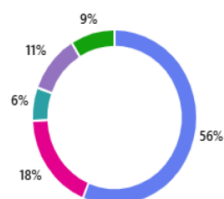
12. Milyen EUR/HUF árfolyamsávot tartana leginkább kedvezőnek vállalkozása számára?

350 Ft alatt	242
350–360 Ft	111
361–370 Ft	66
371–380 Ft	204
380 Ft felett	352
Nem tudom megítélni	182

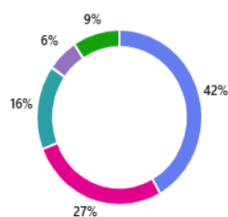
13. Támogatja-e Ön általánosságban az euró magyarországi bevezetését?

Igen, támogatja	652
Inkább támogatja	209
Inkább nem támogatja	71
Nem támogatja	124
Nem tudja / Nem kíván válaszolni	101

14. Amennyiben támogatja az euró bevezetését, reálisnak tartja-e a 2030 körüli céldátumot?

Igen, reálisnak tartom	360
Inkább reálisnak tartom	235
Inkább nem tartom reálisnak	134
Nem tartom reálisnak	53
Nem tudom megítélni	79

15. Kérjük, röviden írja le, milyen konkrét hatásokat vagy alkalmazkodási lépéseket tapasztalt vállalkozásánál az árfolyamváltozás miatt.

1150

Válaszok

Legújabb válaszok

"A 410 forintra beárazott eszközöket a nagykwerek nem csökkentették, náluk mar..."

"hitel és betéti kamatok változása"

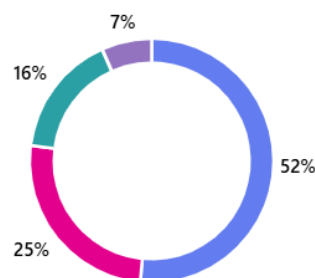
"Kedvezőbb beszerzési árak."

...

A kérdőívre adott válaszok elemzése

A kérdőívre 1157 kitöltés érkezett, 596 mikro-, 295 kis-, 189 közép-, és 77 nagyvállalattól. Az elemzésben a mikrovállalatok külön halmazt képeznek, működési jellegük és a statisztikai kezelhetőség miatt. Ez alatt azt értjük, hogy a területi elhelyezkedés és méret alapján újrasúlyoztuk a másik három kategóriába eső vállalatokat a sokasági arányoknak megfelelően, a reprezentativitást javítva. Így 561 megfigyelést vizsgáltunk különböző szemszögből. Így, ha több kategóriára bontjuk az adathalmazt, az egyes kategóriákba alacsony számú megfigyelés jut, az eredményeket bizonyos limitációkkal kell értelmezni, az átsúlyozás mellett is. Ezen hiányosságok főleg a szektorális elemzés esetén, vagy a két kategória mentén történő bontásnál kifejezetten fontos, főleg, hogy előbbi nincsen a sokasági számok által átsúlyozva. Azaz a kitöltők nem feltétlen reprezentálják a teljes populációt, ráadásul előfordulhat, hogy pont a többségtől eltérő véleményű cégnek van nagyobb érdeke, ösztönzője a kérdőívet kitölteni. Emellett, online kérdőív révén bár az átlagos kitöltési idő megfelelő alaposságot sugall, nem lehet kizárni a kitöltői hiba lehetőségét sem. Ebből következően a túlságosan részletes elemzés félrevezetheti a fókuszot a helyes irányból, pontosabban az előbb felsorolt indokokból származó adathibából vonunk le következtetéseket. Ezekről függetlenül érdekes általános mintázatok rajzolódtak ki, melyeket óvatosan továbbgondolva hasznos tanulságokat lehet levonni.

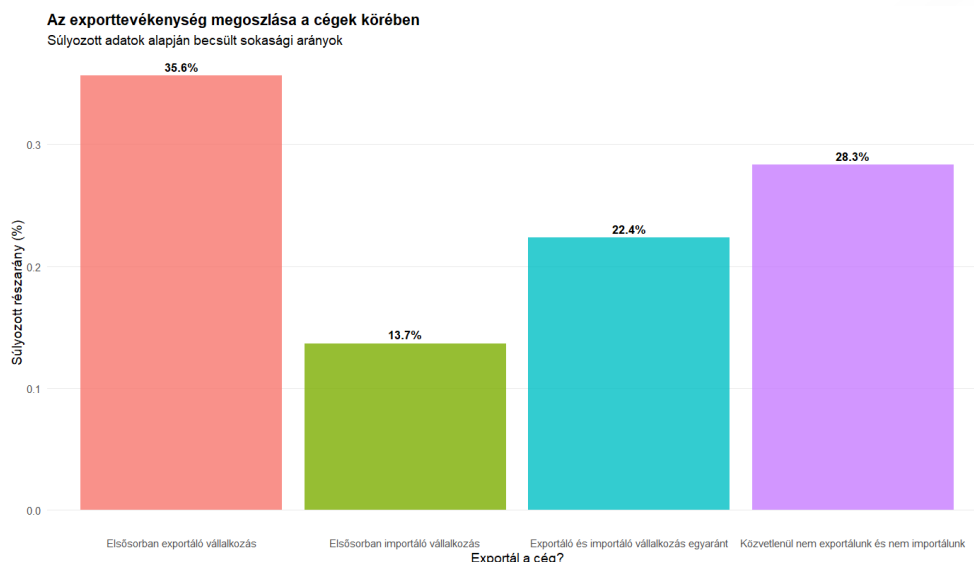
● Mikrovállalkozás (0–9 fő)	596
● Kisvállalkozás (10–49 fő)	295
● Középvállalkozás (50–249 fő)	189
● Nagyvállalat (250 fő felett)	77

Kitöltők megoszlása vállalkozásméret szerint

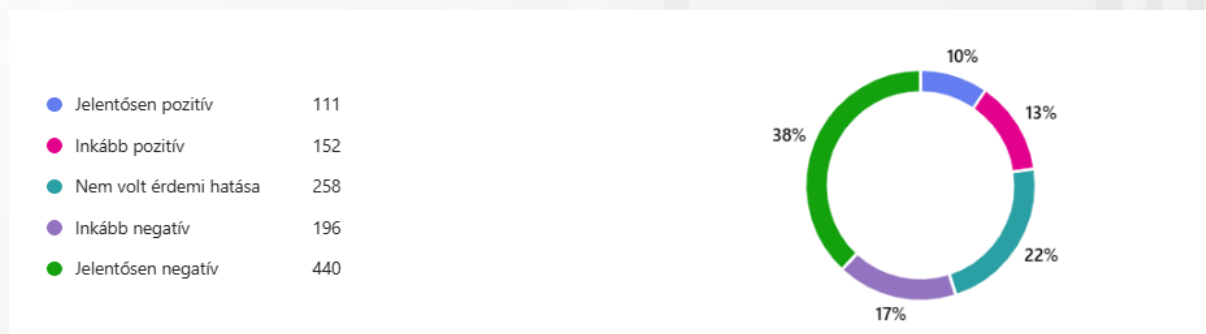
● Bács-Kiskun Vármegye	107
● Baranya Vármegye	34
● Békés Vármegye	43
● Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye	52
● Csongrád-Csanád Vármegye	42
● Fejér Vármegye	95
● Győr-Moson-Sopron Vármegye	66
● Hajdú-Bihar Vármegye	23
● Heves Vármegye	40
● Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	44
● Komárom-Esztergom Vármegye	93
● Nógrád Vármegye	14
● Pest Vármegye	125
● Somogy Vármegye	45
● Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye	27
● Tolna Vármegye	27
● Vas Vármegye	22
● Veszprém Vármegye	166
● Zala Vármegye	16
● Budapest	76

Kitöltők száma megyénként

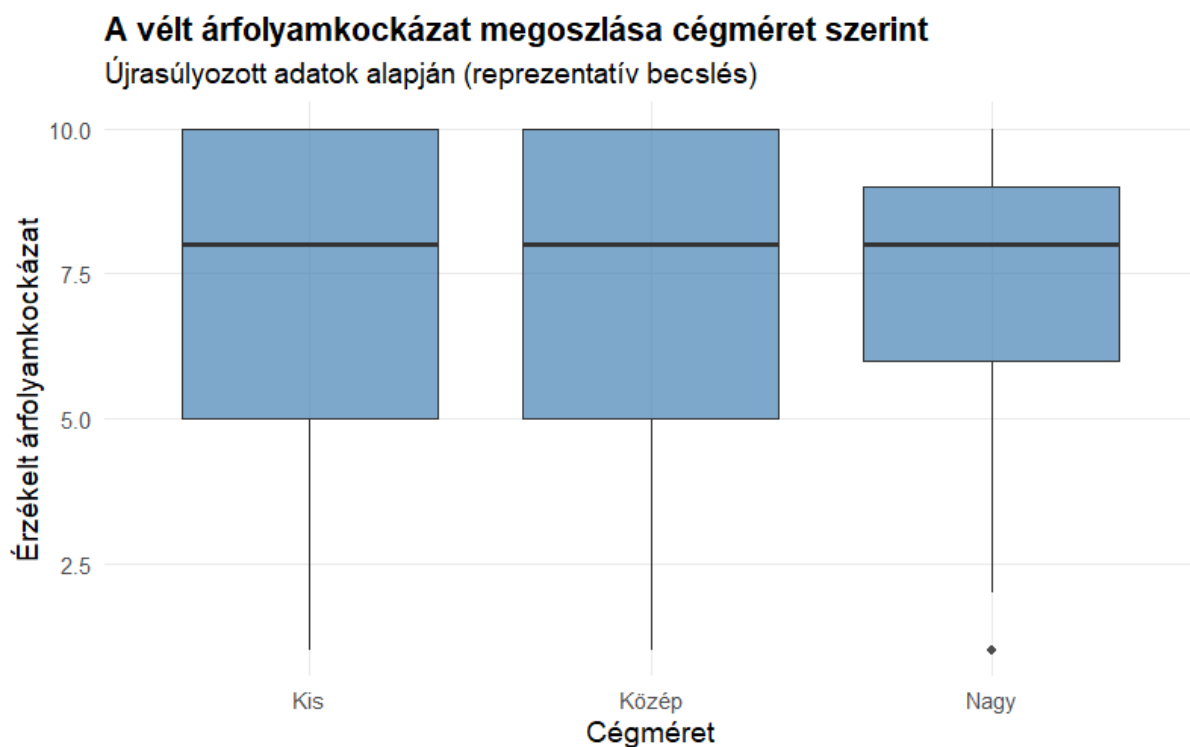
A sokasági adatokhoz igazított megoszlásban látható, hogy az elsősorban exportáló vállalkozások magasabban arányban vannak jelen a vizsgált adathalmazban. Ez az exporttal és importtal is foglalkozó vállalkozásokkal kiegészítve több, mint a cégek fele. Így az aggregált eredményeket is nagyrészt ez a két csoport dominálja, részlegesen magyarázva a negatív és pozitív vélekedések kiegyensúlyozatlanságát. Ez a két csoport volt legjobban kitéve negatív szempontból a forint erősödésének, hiszen legtöbb szerződésük a változás előtt kötött, egy jóval magasabb váltást feltételezve. A külföldi devizában érkező bevételek forintba számolva leértékelődött. A költségoldalon azonban ez a változás nem következett be, hiszen a bérköltségek egyértelműen, de sokszor az alapanyagok berendelése is Magyarországról történik. Ezen mechanizmus a legtöbb szöveges válaszban is visszatükröződött, több esetben súlyos leépítéseket, vagy jelenlegi fő tevékenységüknek befejezését is fontolgatják.

„Havonta ca. 100 000 EUR váltunk le forintba, ÁFA, bérék adók stb. forintban kell fizetni. „Két éve tartó ipari recesszóra ez még rájött, végstádiumban van a cégek ca. 60%-ban, rengeteg a veszteséges vagy minimális nyereség maradvány, erre rájött ez erős forint ami nem a gazdaság erősödése miatt van. Ez a vég sok cég számára, most min. 15% leépítések várhatóak.” „Az export árbevétel forint értéke csökkent, tevékenységünk jövedelmezősége lecsökkent, árfolyamfedezeti ügyleteket nem tudunk kötni a jelenlegi alacsony árfolyamok mellett. Az árfolyam további csökkenése mellett a vállalkozás működésének átszervezése válik szükségessé, legrosszabb esetben a főtevékenységünk megszüntetése, teljes profilváltás.”

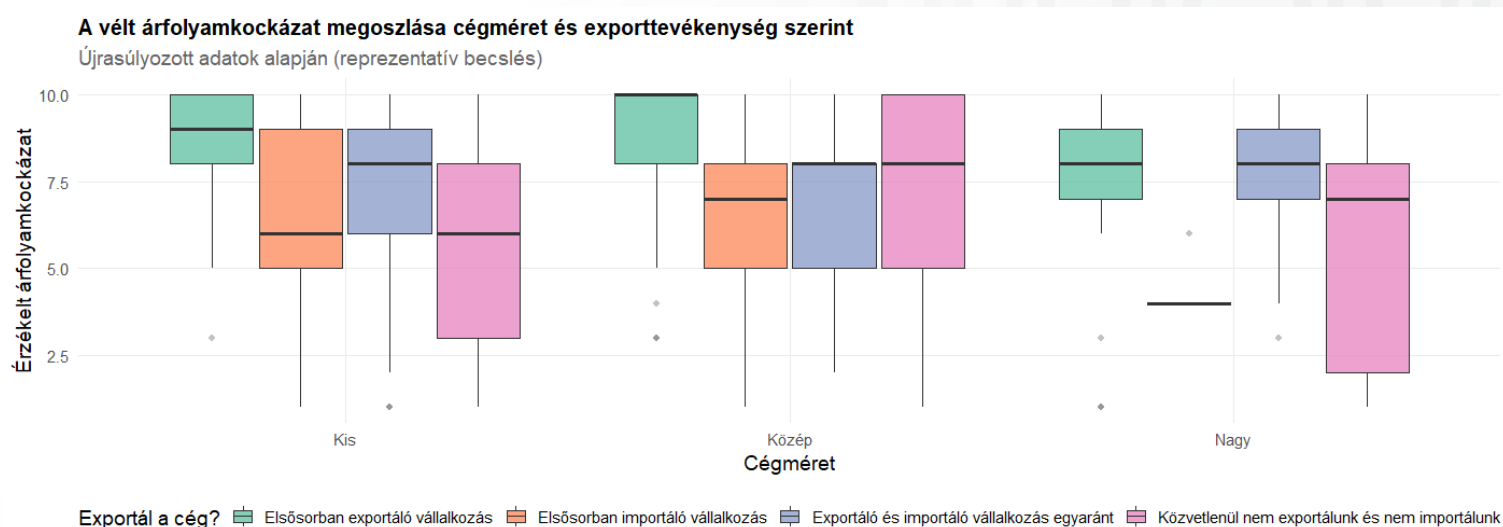
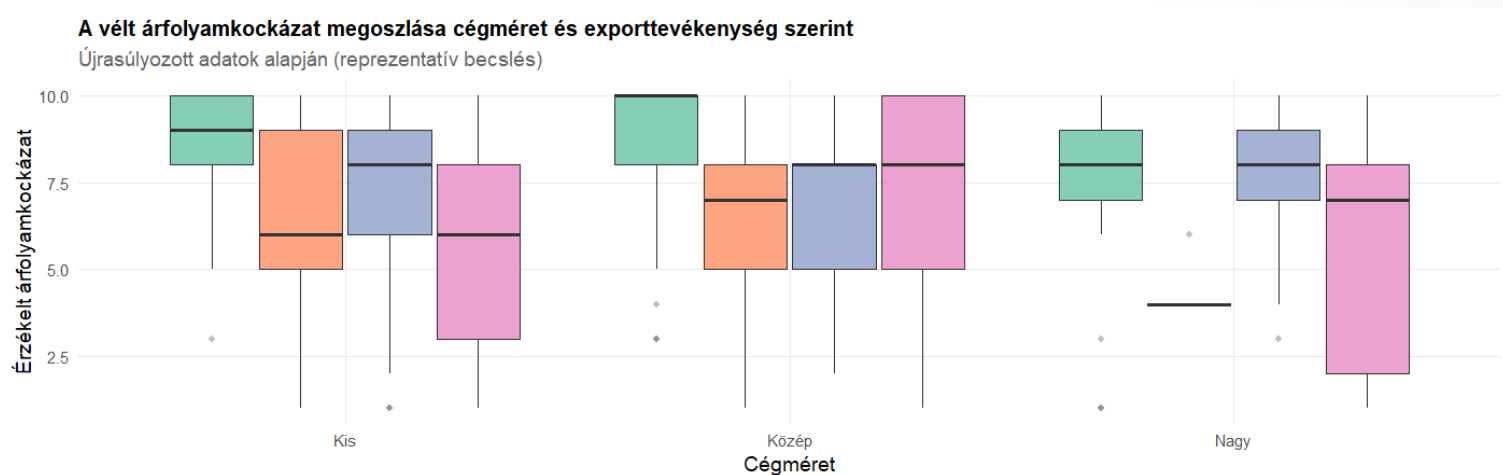

A forint erősödésének hatásának megítélése a válaszoló cégek körében

A kérdőívre adott válaszok elemzése

A cégek a „Mennyire jelent jelenleg kockázatot vállalkozása számára az EUR/HUF árfolyam alakulása? 1 = Egyáltalán nem jelent kockázatot 10 = Rendkívül nagy kockázatot jelent” kérdésre válaszolva 10-es skálán értékelték az euró/forint árfolyam változásának kockázatát. Az ábrára tekintve látható, hogy a kis- és középvállalkozások esetében szinte azonos a vélekedés az árfolyamkockázatról. A formot kitöltő cégek negyede, a kisvállalatok esetén ez 73 céget, a középvállalatok esetén ez 47 céget jelent, gondolja, hogy az árfolyam ingadozása 5-ös szint alatti veszélyt jelent, míg a cégek fele azt gondolja, hogy a kockázat 8-as érték feletti. A vállalatok negyede jelölte a jelenlegi kitettséget a maximális, 10-es kategóriába. A 250-nél több főt foglalkoztatott cégek válaszai kisebb terjedelemben szóródnak. Esetükben az első kvartilis (nagyjából 20 cég értékeli alacsonyabban a 6-os értéknél) már a 6-os értéket veszi fel, míg a középső érték, a medián a többi cégmérettel megegyező. Valamivel kisebb arányban jelölték a nagy cégek a maximális árfolyamkockázati szintet, de összességében elmondható, hogy minden cégméret esetén nagy kitettséget érzékelnek a vállalatok. Ez egy részről magyarázható a kisebb cégek potenciálisan alacsonyabb kockázattűrő képességével, vagy a nagyobb vállalatok kifinomultabb árfolyamkockázati kezelési módszereivel. A cégméreteket szemszögéből megállapítottánál nagyobb különbséget figyelhetünk meg azonban export/importhoz fűzött viszony szempontjából.

Ugyanazon kérdésre adott válaszok elemzésében a cégméret mellett a cég külkereskedelemmel való kapcsolata szempontjából is érdekes lehet az érzékelt árfolyamkockázat. Az elsősorban exportáló cégek sokkal kisebb mértékben szóródtak a magas értékek körül, míg a kevésbé exportra támaszkodó cégek jóval heterogénebb válaszokat adtak. Ez főleg a nem importáló és exportáló cégekre igaz, akiknél a vizsgált területen a felső és alsó 25% között a legnagyobb a távolság. Ez az eredmény az egyes kategóriákban sorrendben a kisvállalatoknál 93, 35, 72, 95, a középvállalatoknál 79, 18, 58, 34, a nagyvállalatoknál 37, 2, 25 és 13 megfigyelésből adódik. Így különösen a nagyvállalatoknál a szűkös megfigyelésszám miatt az eredmény fenntartásokkal kezelendő. Valamennyivel az exportáló cégek értékelése általánosan magasabb, mint az egyéb kategóriáké, azonban berendezkedéstől függetlenül is kifejezetten magasra értékeli a kitétséget a cégek. Az enyhe különbség adódhat abból, hogy az exportáló cégek forintba átszámolva alacsonyabb bevételeket jegyezhetnek fel az erősödést követően, valamint beszámolnak nemzetközi versenyképesség elvesztéséről.

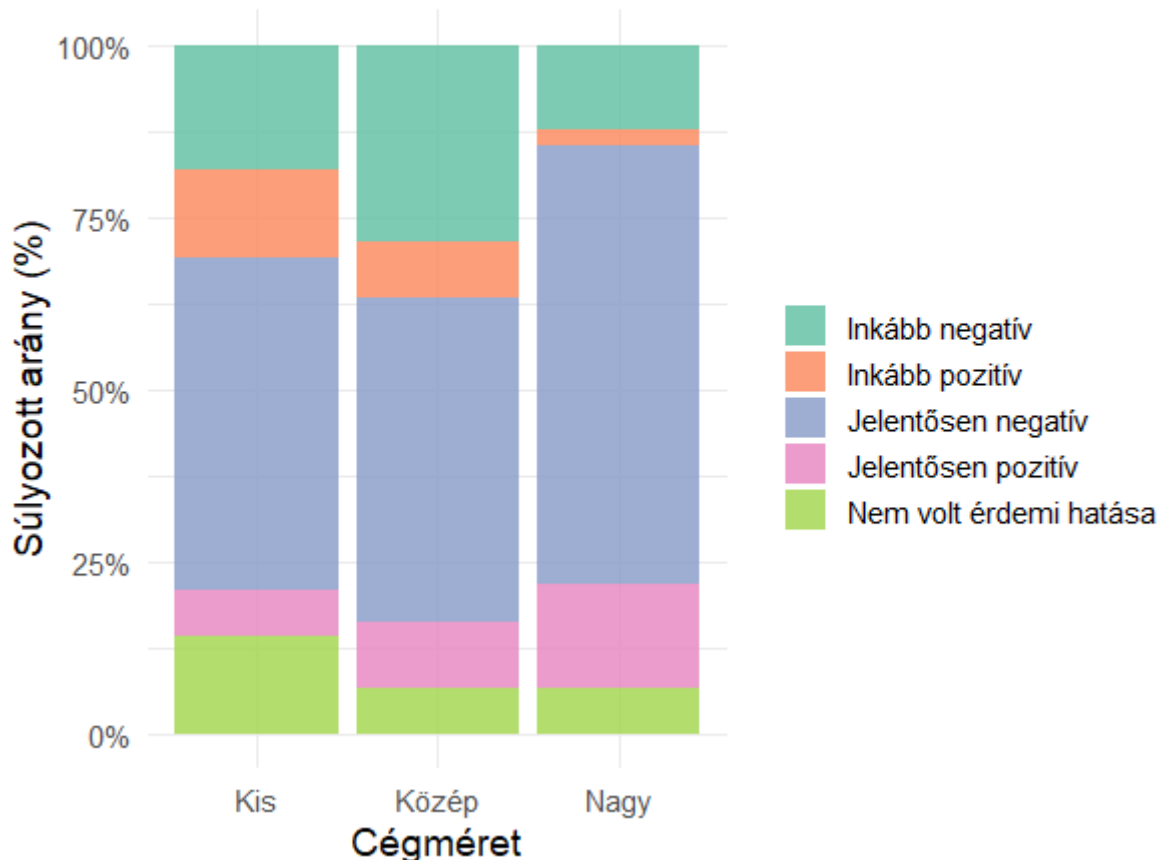
„Az erős árfolyam egy meglehetősen gyenge európai piaci környezetben ért minket. A kettő hatása nagyon jelentős forintban számolt árbevétel eredményez. A költségeink jelentős részét igyekszünk szintén EUR-ban rendezni, de a bérek és adók HUF kifizetések, és jelentősek. Az erős forint még inkább szükségessé teszi a termelékenység és hatékonyság növelését, azonban a fenti okok miatt jelentősen romlik a likviditási pozíciónk, ami nem teszi lehetővé beruházások végrehajtását.

Összességében az emelkedő bérköltségek és az erős forint jelentős versenyképesség romlást eredményez.”

Az általános magas kitettség visszajelzés pedig részlegesen magyarázható abból, hogy az erősödő forintnak tovagyrúzó hatásai lehetnek a gazdaságban, amelyeket a romló exportkörülmények mechanizmusait a közvetlenül nem exportáló cégekre is kivetítheti.

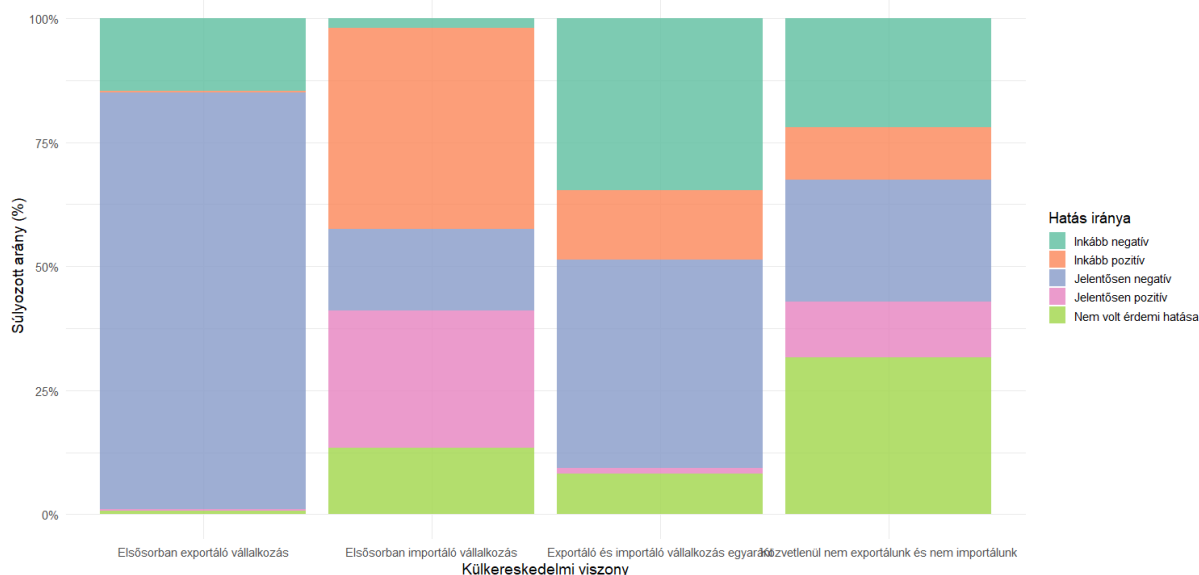
A változás hatásának iránya cégméret szerint

Súlyozott arányok (100%-ra normálva kategóriánként)

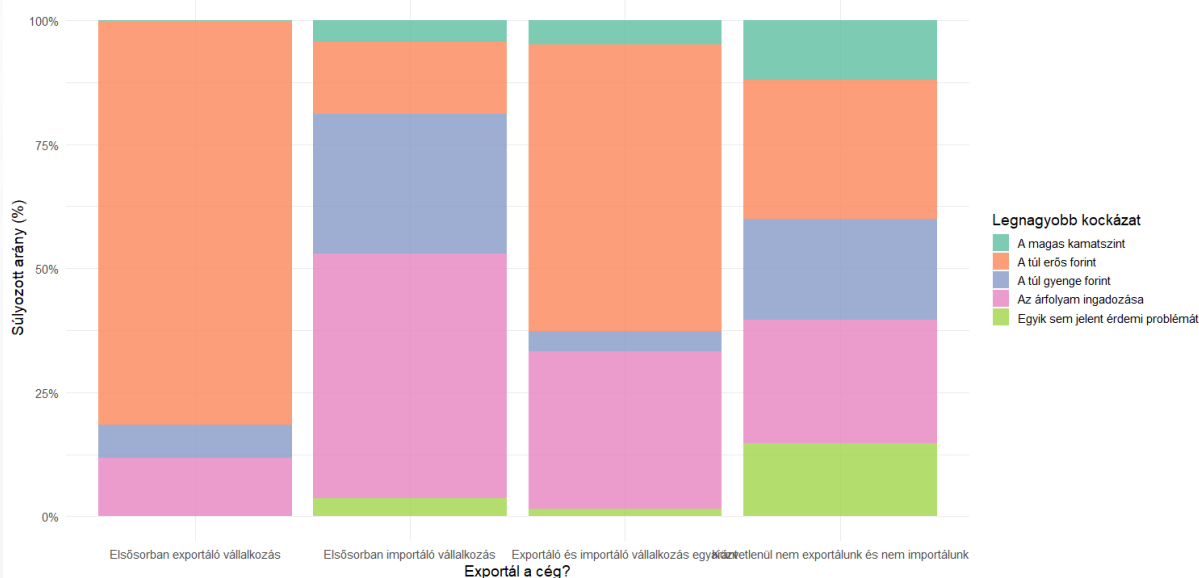
A forint erősödésének a cégek jelentős részében jelentős hatása volt, a közép- és nagyvállalatok esetében csupán 5% (körülbelül 10 és 4 cég) ítélte nem érdemnek az árfolyamváltozás hatását. Ez a kis cégek esetében valamivel magasabb, kicsivel 10% (körülbelül 30 cég) fölött van. Ez magyarázható azzal, hogy a kisebb vállalatok nagyobb valószínűséggel működnek együtt hazai beszállítókkal és vásárlói körrel, azaz tevékenységük belföldre korlátozódik. A kis cégek esetében volt a legkisebb az aránya a jelentősen pozitív válasznak, a nagy cégek esetében ezeknek aránya több, mint kétszeres. Azonban túlnyomó részben mindhárom kategóriában a jelentősen negatív válasz reprezentálja magát. Összességében cégmérettől függetlenül általános a negatív megítélés, a felmérésben részt vevő vállalatok közel 75%-a inkább negatívan, vagy határozottan negatívan éli meg a forint nagy mértékű erősödését.

A forint erősödésének hatásának iránya az export/import viszonylatában
Súlyozott arányok (100%-ra normálva kategóriánként)

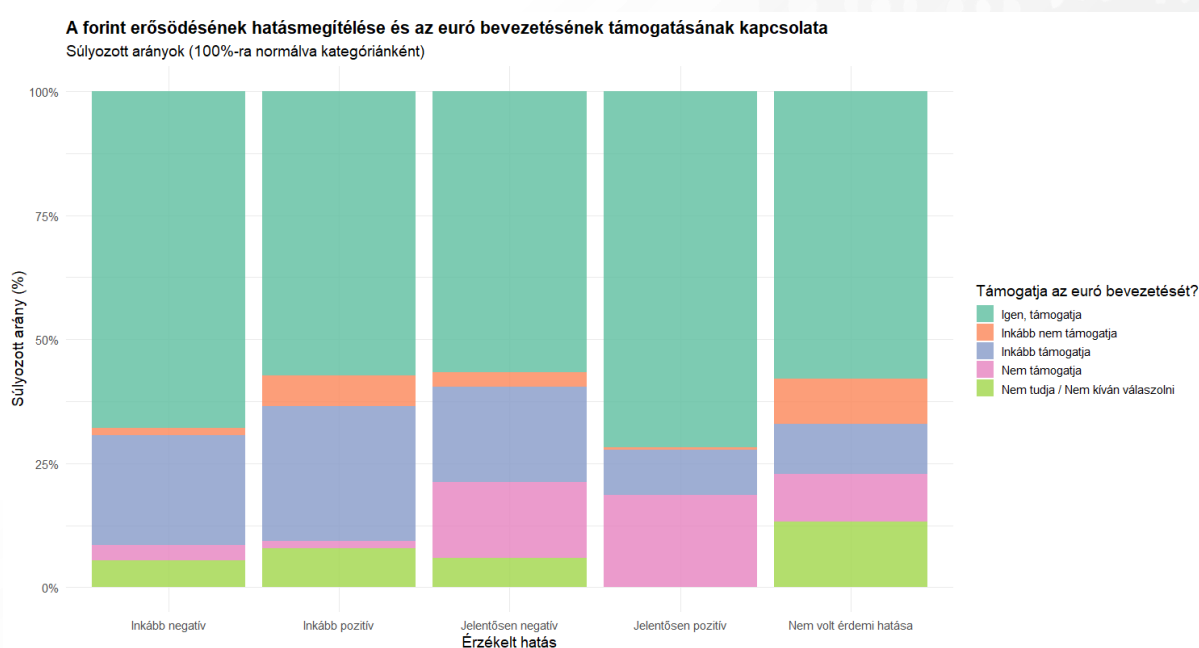

Az export/import viszonylatában is egyértelmű mintázatok mutathatóak ki. Az elsősorban exportáló vállalatokat jelentősen negatívan érintette a hazai pénznem erősödése. Bevételeik euróban vannak fixálva, így ki vannak téve árfolyamkockázatnak (FX kockázat). Az elmúlt évek szinte folyamatosnak mondható csúszó leértékelése miatt talán nem épült be egy ekkora erősödési periódus a várakozásokba. Ezen cégek esetében szinte egyöntetűen negatív az elmúlt hónapok árfolyamváltozásának megítélése. Nem ennyire egyértelmű az importáló cégek halmaza, ahol bár túlsúlyban van a pozitívként értékelők aránya, egy jelentősebb halmaz szerint negatív, vagy nem jelentős hatás lépett fel. Számos cégképviselő szövegesen is kifejtette, hogy bár a gazdasági aktorok vélekedése szerint a forint erősödésével az importárak csökkennek, ez egyelőre nem volt tapasztalható. Az exportot és importot is alkalmazó vállalatok esetében árnyaltabb a kép, mint a csupán exportáló cégeknél, azonban itt is a negatív hangok jelentősebbek. Az egész mechanizmusnak tovagyrúzó hatása is fellelhető, hiszen a kizárólagosan Magyarországon tevékenykedő vállalkozások egy része is jelentős negatív hatást jelentett.

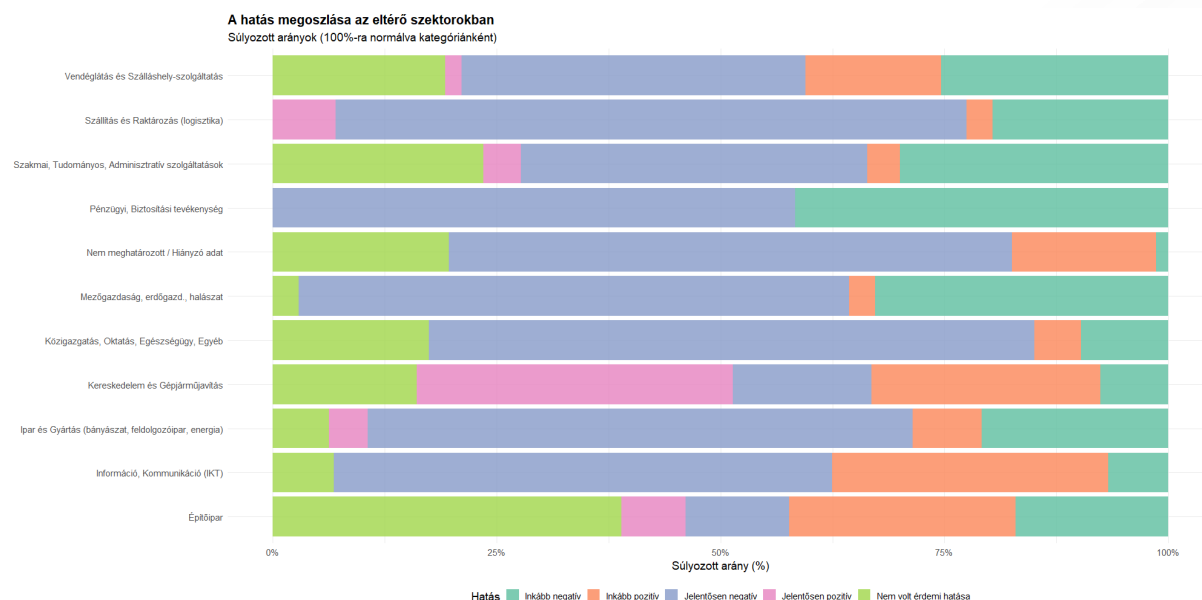
A legnagyobb kockázati faktor az export/import viszonylatában
Súlyozott arányok (100%-ra normálva kategóriánként)

Az előző ábra következtetéseivel összecseng, hogy a leginkább negatívan vélekedő vállalatok, azaz az exporttal foglalkozó cégek a túl erős forintot nevezik meg a fő kockázati forrásként. Az importáló vállalatok egy kisebb része is azonban ezt nevezi meg legnagyobb kihívásként, ami elsőre meglepő lehet. Minden kategóriában jelentős továbbá az árfolyam ingadozása. Az eltérő kategóriába tartozó cégek különböző mértékben fedezhetik az árfolyamkitettségüket, de a nagyobb hedge-el rendelkező vállalatoknak is kellemetlen bizonytalanságot okozhat, ha a továbbiakban is jelentős mozgás lesz tapasztalható. A vállalatok kisebb része, főleg a külkereskedelemben nem kapcsolódók, a magas kamatszinteket nevezték meg jelentős kockázatnak, ami a vállalatok hitelfelvételét nehezítheti és beruházási hajlandóságukat csökkentheti. Az importáló cégek több, mint egy negyede további erősödést szeretne látni. Ez összefüggésbe hozható azzal, hogy egyes importáló cégek nem érezték beszerzéseiken az árcsökkenést.

Az euró bevezetésének támogatottsága a forint erősödésének megítélésétől függetlenül nagy népszerűségnek örvend. Legnagyobb arányban a forint erősödését pozitívan megítélők támogatják egyértelműen, de egyik csoportban sem esik az arány 50% alá. Ráadásul, ha az inkább támogatókat is beleszámítjuk, akkor a legtöbb csoportban az arány 75% fölé emelkedik. A fizetőeszköz erősödésének kedvezettjei voltak azok is, akik a legnagyobb arányban ellenzik az euró bevezetését, ők valószínűsíthetően további stabilizálódásra és erős forintra számítanak az elkövetkezendő időben. Az ellenzők, vagy inkább ellenzők aránya az inkább negatívan érintettek körében volt, akik tarthatnak a forintot övező bizonytalanság fennmaradásától. Érdekes módon ettől kicsit eltérő a jelentősen negatívan érintettek vélekedése.

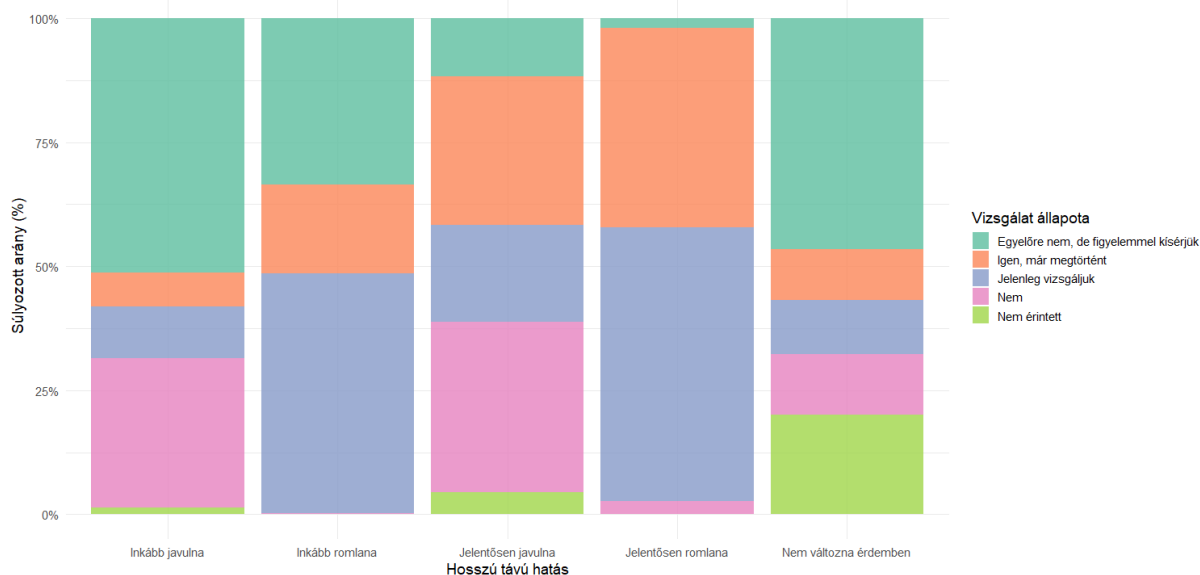
A szektoriális bontásban jelentős különbségek mutathatóak ki az egyes ágazatok között, ami rávilágít arra, hogy a makrogazdasági sokkok vagy folyamatok (például a forint árfolyamváltozása) rendkívül heterogén módon érinthetik a gazdaság különböző szereplőit.

Az építőiparban és az ipar és gyártás (bányászat, feldolgozóipar, energia) területén a mintázat alapján kevésbé dramatikus változások következtek be: ezekben az ágazatokban relatíve magas a semleges vagy mérsékelt elmozdulások aránya, és a szélsőséges sokkok nem dominálják a teljes szektort. Ezzel éles ellentétben állnak a legérintettebb területek, mint például az információ és kommunikáció, vagy különösen a pénzügyi és biztosítási tevékenység. Utóbbi ágazat reprezentálja a leginkább homogén negatív elmozdulást a mintában: a kapott válaszok alapján a szektorban egyetlen cégvezető sem számolt be pozitív változásról, a válaszok teljes egészében a negatív tartományba estek.

Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy egyes specifikus szektoroknál a kapott eredmények első ránézésre határozottan szembemennek a makrogazdasági logikán alapuló előzetes várakozásainkkal. Kiváló példa erre a vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás ágazat: a turizmus és vendéglátás hagyományosan érzékeny az árfolyammozgásokra (a külföldi vendégek költségei vagy az importált alapanyagok árai miatt), a grafikonon mégis azt látjuk, hogy nem tér el jelentősen a szektor véleménye a többi szektorétól.

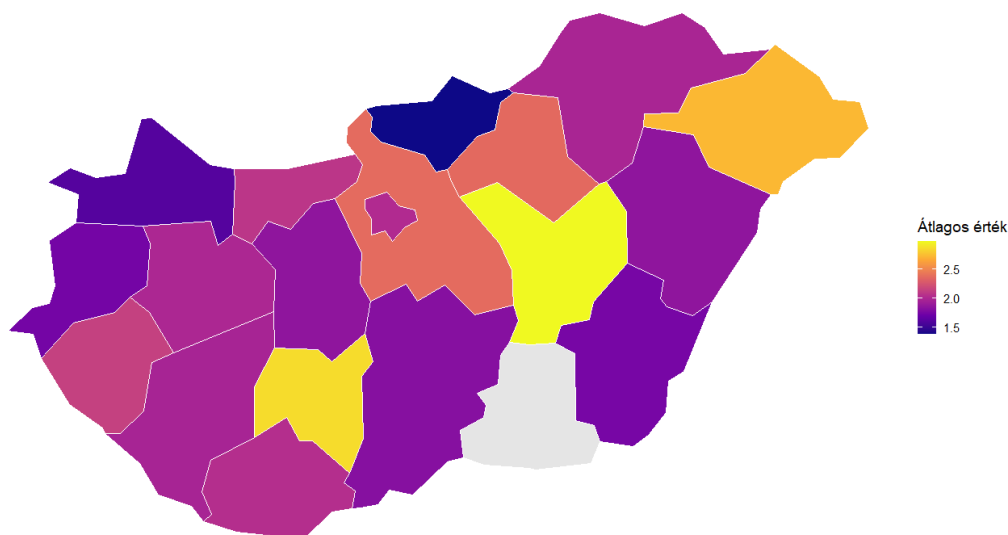
Ennek a látszólagos anomáliának az elsődleges módszertani magyarázata újfent a kicsi megfigyelésszámban keresendő.

A cégek vizsgálatának állapota és a hosszú távú várakozásai
Súlyozott arányok (100%-ra normálva kategóriánként)

Az oszlopdiagram adatai megerősítik az előzetes gazdasági várakozásokat: minél borúsabbak egy vállalat jövőbeli kilátásai, annál aktívabban reagál a jelenlegi helyzetre. Azok a cégek, amelyeknél a folyamat hatására a hosszú távú várakozások „Jelentősen romlanak” vagy „Inkább romlanak”, már most sokkal intenzívebb belső vizsgálatokat folytatnak (köreikben dominál a „Jelenleg vizsgáljuk” és az „Igen, már megtörtént” állapot). Ezzel szemben a kevésbé érintett piaci szereplők jóval megfontoltabbak: a „Nem változna érdemben” csoport jelentős része még egyáltalán nem érintett, vagy az „Inkább javulna” csoporthoz hasonlóan csupán távolabbról, passzívabb módon („Egyelőre nem, de figyelemmel kísérjük”) követi az eseményeket. Bár a tendenciák logikusak, az ábra értelmezhetőségét és a következtetések általánosíthatóságát rontja, hogy bizonyos kategóriák mögött kevesebb számú megfigyelés van.

Területi különbségek Magyarországon
Súlyozott megyei átlagok a felmérés alapján

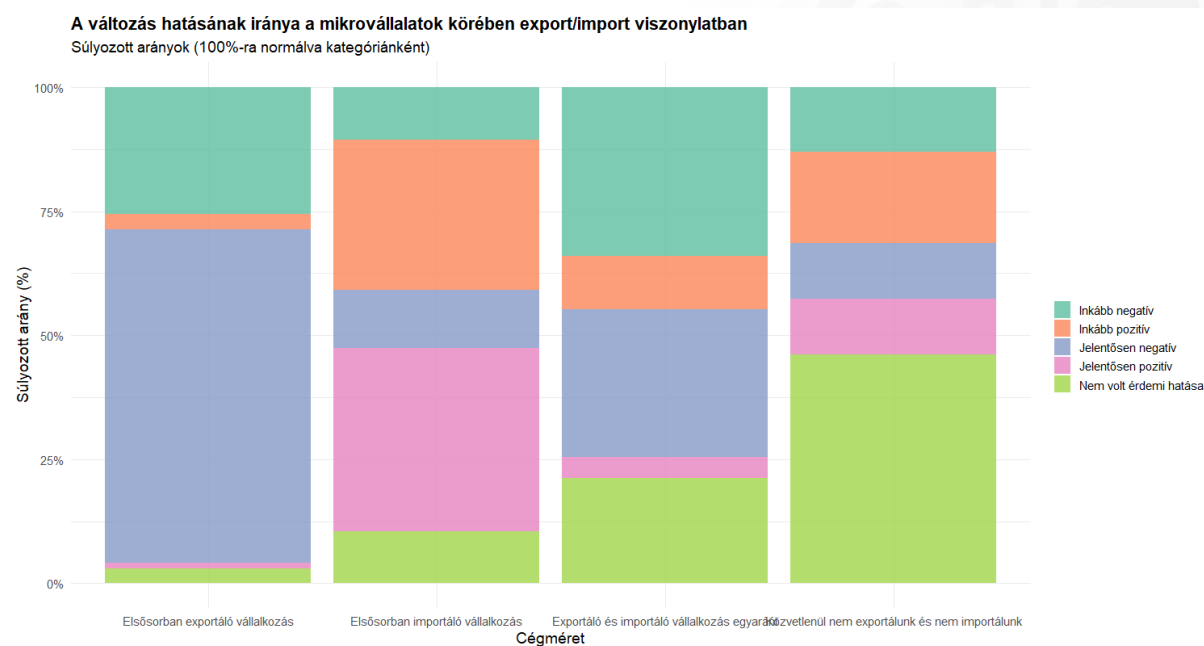

Adatforrás: GISCO / Eurostat & Saját felmérés újrásúlyozva

A térképes vizualizáció a forint erősödésének érzékelt hatását mutatja be megyei bontásban, ahol a skála alacsonyabb értékei azt jelzik, hogy a helyi cégek a forinterősödést egyértelműen negatívként,

veszteségként élték meg. Jól látható, hogy az ország északi és észak-nyugati régióiban, valamint egyes déli területeken kifejezetten negatív a hangulat, ami erős összefüggésben állhat az itteni cégek magasabb exportkitettségével. Ezzel szemben a világosabb területeken kevésbé volt fájdalmas, vagy akár semlegesebb/pozitívabb volt a hatás a felmérésben részt vett vállalatokat tekintve. Bár a területi átsúlyozás az aránytalanságokat megoldotta, a kevés megfigyelésszámok, mint például Zala vagy Nógrád vármegyében, okozta esetleges torzításra nem nyújt megoldást, így a bekezdésben bemutatott megfigyelésszámokat fontos figyelembe venni a „hangulati” hőtésképp értelmezésekor.

Mikrovállalatok:

Az általános mintázatok azonosak a mikrovállalatok körében, azonban a kis-, közép-, és nagyvállalatok kimutatásához képest valamivel kevesebb a negatív hatás felé tendálók aránya. A külkereskedelmet közvetlenül nem folytató vállalatok esetében közel 50%, míg ez a korábbi csoportban jóval alacsonyabb. Az importáló vállalatok pozitív vélekedése is nagyobb arányban fordult elő, valamint az exportáló és importáló vállalatok is valamennyivel jelentősebb a semleges vélekedés.

MKIK Gazdaságfejlesztési Szakmai Bizottság

SZAKPOLITIKAI AJÁNLÁSOK

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaságfejlesztési Szakmai Bizottsága álláspontja szerint a gazdaságpolitikai beavatkozásoknak nem egy konkrét EUR/HUF árfolyamszint kialakítására vagy mesterséges fenntartására, hanem a vállalati alkalmazkodóképesség, a tervezhetőség és a magyar gazdaság exportteljesítményének megőrzésére kell irányulniuk. A felmérés eredményei alapján a vállalatok közel háromnegyede kedvezőtlenül értékelte a forint erősödésének hatását. A probléma nem kizárólag a közvetlenül exportáló vállalkozásokat érinti: az exportőrök megrendeléseinek, beruházásainak és foglalkoztatásának visszaesése a hazai beszállítói és szolgáltatói láncokon keresztül a belföldi piacra termelő vállalkozásokra is tovább gyűrűzhet.

A kérdőíves felmérés eredményei azt mutatják, hogy a forint erősödése összességében inkább negatív hatásként jelent meg a vállalkozások körében, különösen az elsősorban exportáló cégeknél, miközben az árfolyamkockázat érzékelése széles körben, gyakorlatilag minden vállalatméretben és több szektorban is magas. Az euró bevezetésének támogatottsága kifejezetten erős azoknál, akik a jelenlegi árfolyamhelyzetet kedvezőtlennek ítélik meg. E mintázatok alapján több, egymással összefüggő szakpolitikai beavatkozási irány rajzolódik ki. Egyrészt szükség van olyan, kifejezetten KKVkra szabott programokra, amelyek érthető és elérhető formában segítik az árfolyamkockázat azonosítását és kezelését, különösen az exportáló vállalatok körében, ahol az erős forint és az ingadozás közvetlenül rontja a jövedelmezőséget. Másrészt indokolt az exportorientált cégek célzott támogatása (likviditási, beruházási és termelékenységnövelő eszközök), hogy ne kényszerű leépítéssel reagáljanak az árfolyamváltozásokra. Emellett a szektorspecifikus és méret szerinti különbségek figyelembevételével olyan differenciált intézkedéscsomagot célszerű kidolgozni, amely külön kezeli az egyes ágazatokat, illetve a mikrovállalkozások sajátos helyzetét. Az euró bevezetésével kapcsolatos magas vállalati támogatottság azt jelzi, hogy az árfolyamkockázat tartós csökkentése iránt erős igény mutatkozik; ennek megfelelően célszerű a vállalati tapasztalatokat és várakozásokat az árfolyampolitikai, illetve euróstratégiai döntéselőkészítés szerves részévé tenni.

A javasolt intézkedések illeszkednek a Kormány által meghirdetett, termelékenységre, innovációra és technológiai fejlődésre épülő új gazdasági modellhez, az euró bevezetését megalapozó kiszámítható gazdaságpolitikai pályához, valamint az uniós források gazdaságélénkítő felhasználásához.

Tekintettel ugyanakkor a költségvetés jelenlegi helyzetére és a fiskális konszolidáció szükségességére, elsősorban célzott, átmeneti, feltételekhez kötött, illetve garancia- és finanszírozási alapú eszközök alkalmazása indokolt az általános, vissza nem térítendő kompenzációk helyett.

1. Árfolyamkockázatkezelés vállalati szintű erősítése

Az exportbevételek forintban számolt leértékelődése, valamint az árfolyam ingadozásával kapcsolatos bizonytalanság a vállalati válaszokban visszatérő, hangsúlyos elem volt. Ennek kezelésére célszerű célzott programokat kialakítani, amelyek a KKVk számára érthető és elérhető formában segítik az árfolyamkockázat azonosítását, tervezését és fedezését.

Ide tartozhatnak:

- ✓ pénzügyi edukációs programok (árfolyamkockázat, fedezeti ügyletek, devizás szerződéskötés alapjai),
- ✓ tanácsadási szolgáltatások, amelyek konkrét vállalati helyzetekre szabva mutatják be a lehetséges fedezeti stratégiákat,

- ✓ olyan piaci termékek ösztönzése, amelyek kisebb cégek számára is hozzáférhetővé teszik az árfolyamkockázat csökkentését.

Ezek a beavatkozások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy különösen az exportorientált vállalkozások ne kényszerű leépítéssel reagáljanak az árfolyammozgásokra, hanem tudatos kockázatkezelés révén fenntarthatóbb pályát találjanak.

2. Exportáló vállalkozások célzott támogatása erős forint környezetben

A felmérés alapján az elsősorban exportáló cégek szenvedték el a legközvetlenebb negatív hatást: szerződéseik jellemzően a forint erősödése előtti árfolyamon születtek, miközben a bevételek forintban számolt értéke csökkent, a költségoldal (bérek, hazai beszerzések) viszont nem jelent meg automatikusan kompenzáció.

Ez indokoltá teszi:

- ✓ átmeneti, célzott likviditási és egyéb támogatási eszközök bevezetését azon exportőrök számára, akik igazolhatóan árfolyamhatás miatt szenvednek el jelentős jövedelmezőségi visszaesést,
- ✓ olyan konstrukciók kialakítását, amelyek a termelékenységnövelést és költséghatékonyságjavítást finanszírozzák, csökkentve az erős forintból fakadó versenyhátrányt,
- ✓ az exportpiaci diverzifikáció ösztönzését, hogy a vállalkozások ne egyetlen régió árfolyam és keresleti kitétségére építsék működésüket.

A támogatási eszközök célzása során külön figyelmet érdemes fordítani arra, hogy az exporttal és importtal egyszerre foglalkozó cégek helyzete eltérő: náluk a kedvezőbb importárak részben ellensúlyozhatják az erős forint negatív hatását, de a válaszok alapján ez korántsem automatikus.

3. Az euró bevezetésével kapcsolatos szakpolitikai diskurzus és előkészítés erősítése

A válaszokból kirajzolódik, hogy a forint erősödését kedvezőtlenül megélt vállalkozások körében az euró bevezetésének támogatottsága magas, ami azt jelzi, hogy a cégek jelentős része az árfolyamkockázat tartós csökkentését strukturális megoldásként, közös valuta bevezetésén keresztül látná.

A szakpolitika szintjén ez több feladatot jelöl ki:

- ✓ az euró bevezetésével kapcsolatos gazdasági hatások (árfolyamkockázat megszűnése, versenyképességi hatások, átállási költségek) átlátható, szakmai alapú kommunikációja a vállalkozások felé,
- ✓ a vállalati szektor tapasztalatainak és igényeinek rendszeres, adatvezérelt visszacsatolása a döntéshozók felé,
- ✓ olyan átmeneti lépések kidolgozása, amelyek a forintban működő rendszerben is csökkentik az árfolyamkockázatot (pl. devizás elszámolási lehetőségek bővítése, euróalapú szerződéses gyakorlat támogatása).
- ✓ Euróban (is) készített pénzügyi beszámolókat euró csatlakozás előtti bevezetésének támogatása

Mindez hozzájárulhat ahhoz, hogy az euróval kapcsolatos stratégiai döntések ne kizárólag makrogazdasági megfontolásokon, hanem a vállalati szektor valós kockázattervezésén és gyakorlati tapasztalatain is alapuljanak.

4. Szektorspecifikus és méret szerinti beavatkozások kidolgozása

Az elemzés alapján szektorálisan és vállalatméret szerint is differenciált hatások láthatók: a pénzügyi, biztosítási, információs és kommunikációs területeken erősebb negatív mintázat rajzolódik ki, míg a mikrovállalatoknál a külkereskedelemben nem érintett cégek esetében a hatás mérsékeltebb. Ez indokolja:

- ✓ szektorspecifikus elemzések és célzott eszközök kidolgozását, különösen ott, ahol az árfolyamkockázat a meglévő üzleti modell miatt fokozottan érvényesül,
- ✓ a mikrovállalatok számára egyszerű, alacsony adminisztrációs terhet jelentő támogatási és tanácsadási csomagok kialakítását, amelyek segítik őket abban, hogy tudatosan döntsenek a kitétség elkerüléséről,
- ✓ a kis, közép és nagyvállalatok esetében az árfolyamkockázatkezelés és exporttámogatás eszközeinek differenciálását a méret és az ellátási láncban betöltött hely függvényében, a különböző erőforrásszintekhez és komplexitáshoz igazítva.

E megközelítés csökkentheti annak kockázatát, hogy a horizontális, minden vállalatra azonos módon alkalmazott intézkedések egyes csoportok számára hatástalanok, mások számára pedig túlzó terhet vagy torz ösztönzőt jelentenek.

5. Adatvezérelt, ismétlődő monitoring és visszajelző rendszer a vállalati árfolyamérzékelésről

A kérdőív eredményei azt mutatják, hogy az árfolyamváltozások vállalati megítélése és hatása gyorsan változó, a szerződéses struktúrától, exportimport arányoktól és szektoriális sajátosságoktól függően.

Ezért célszerű:

- ✓ rendszeres (pl. negyedévente vagy félévente ismételt) felméréseket végezni a vállalati árfolyamkockázatérzékelésről és a forint mozgásának hatásairól,
- ✓ a kapott eredményeket beépíteni az export és vállalkozásfejlesztési programok, valamint a makrogazdasági és árfolyampolitikai döntések előkészítésébe,
- ✓ az MKIK és más szakmai szervezetek bevonásával olyan visszacsatolási mechanizmust kialakítani, amely lehetővé teszi az eszközök gyors finomhangolását.

Az ilyen típusú monitoring hozzájárulhat ahhoz, hogy a vállalati szektor véleménye és helyzete ne csak eseti jelleggel, hanem folyamatosan jelenjen meg a szakpolitikai gondolkodásban, és a beavatkozások időben és célzottan reagáljanak az árfolyamváltozások okozta kockázatokra.

6. Adó- és áfalikviditási gyorsításáv

Az árfolyamvesztésből eredő vállalati likviditási problémák egy része közvetlen költségvetési kiadások nélkül, az adófizetés időzítésének rugalmasabbá tételével is kezelhető.

Megfontolásra javasolt:

- ✓ az exportáló vállalkozások áfa-visszaigénylésének gyorsított elbírálása;
- ✓ az év közben jelentősen romló eredményességhez igazodó társaságiadóelőleg-módosítás egyszerűsítése;
- ✓ automatikus vagy gyorsított részletfizetési lehetőség az igazoltan átmeneti likviditási problémával küzdő vállalkozások számára;

- ✓ az adófizetési könnyítésekhez kapcsolódó adminisztráció csökkentése;
- ✓ az exportkövetelések késedelmes teljesítéséhez kapcsolódó adózási és számviteli szabályok felülvizsgálata.
- ✓ adófizetés lehetősége euróban és más meghatározott devizában.

Ezek az intézkedések nem végleges adóelengedést, hanem átmeneti likviditási segítséget jelentenének, ezért költségvetési hatásuk is korlátozottabb lehet.

7. Foglalkoztatás- és tudásmegtartó program

A felmérés szöveges válaszaiban több vállalkozás jelezte, hogy tartós árfolyamnyomás esetén létszámleépítésre, működésének átszervezésére vagy tevékenységének megszüntetésére kényszerülhet.

Ennek megelőzésére átmeneti foglalkoztatásmegtartó konstrukció indítható azon életképes exportáló és exportbeszállító vállalkozások számára, amelyek igazolhatóan az árfolyamváltozás következtében kerültek nehéz helyzetbe.

A támogatás feltétele lehetne:

- ✓ képzési vagy átképzési program megvalósítása;
- ✓ termelékenységjavító intézkedési terv benyújtása;
- ✓ digitalizációs, energiahatékonysági vagy technológiai fejlesztés vállalása;
- ✓ a támogatási időszakot követő üzleti fenntarthatóság bemutatása.

A program nem tartós bérkompenzációt, hanem a rövid távú árfolyamsokk és a középtávú vállalati alkalmazkodás közötti átmenet finanszírozását szolgálná.

8. Termelékenységi, digitalizációs és energiahatékonysági gyorsprogram

A forint felértékelődéséből eredő versenyképességi veszteség hosszabb távon csak magasabb termelékenységgel, nagyobb hozzáadott értékkel és alacsonyabb fajlagos költségekkel kezelhető. Indokolt ezért egy egyszerűen igénybe vehető, nagy átbocsátóképeségű vállalkozásfejlesztési konstrukció kialakítása, amely támogatja:

- ✓ az automatizációt és robotizációt;
- ✓ a mesterséges intelligenciára és adatvezérelt működésre épülő fejlesztéseket;
- ✓ az energiahatékonysági beruházásokat;
- ✓ a saját energiatermelést és energiatárolást;
- ✓ a gyártási és szolgáltatási folyamatok digitalizációját;
- ✓ a magasabb hozzáadott értékű termékek és szolgáltatások kifejlesztését;
- ✓ a minőségbiztosítási, tanúsítási és piacra lépési költségeket.

A konstrukció az elérhető uniós források, kedvezményes pénzügyi eszközök és állami garanciák kombinációjára épülhetne. A támogatások odaítélésének átlátható, szakmai és mérhető termelékenységi kritériumokon kell alapulnia.

MKIK Külgazdasági Szakmai Bizottság SZAKPOLITIKAI AJÁNLÁSOK

Az erős forint vállalati hatásainak kezelésére és a külkereskedelmi KKV-k jövőbeni árfolyamkockázati felkészültségének megerősítésére

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Külgazdasági Szakmai Bizottsága javaslatát a Gazdaságfejlesztési Szakmai Bizottság azon alapvetésével összhangban teszi meg, hogy a gazdaságpolitikai beavatkozások célja nem egy meghatározott EUR/HUF árfolyamszint kialakítása vagy mesterséges fenntartása, hanem a vállalati alkalmazkodóképesség, tervezhetőség, termelékenység és a magyar gazdaság exportteljesítményének megőrzése.

A kamarai felmérés alapján a forint erősödése különösen az exportáló vállalkozások jövedelmezőségét és likviditását érintette kedvezőtlenül. A devizában realizált bevételek forintértéke csökkent, miközben a bérek, adók és a hazai beszerzések jelentős része továbbra is forintban merült fel. Az importáló vállalkozások helyzete vegyesebb, és az árfolyamváltozásból elvileg adódó beszerzési előny nem minden esetben vagy nem azonos időben jelent meg a vállalati eredményben.

A javasolt kamarai megközelítés két, egymásra épülő idősíkot különít el: (1) a már bekövetkezett árfolyamsokk következményeinek célzott enyhítését és a vállalati alkalmazkodás támogatását; valamint (2) a jövőbeni kitétségek előzetes, szerződéses és piaci eszközökkel összehangolt kezelését.

1. Alapvetés: a múltbeli veszteség és a jövőbeni kockázat eltérő kezelést igényel

A nehéz helyzetbe került kis- és középvállalkozások részéről érthető igényként jelenhet meg a már elszenvedett és elkönyvelt árfolyamveszteség közvetlen megtérítése. Általános, utólagos és nyitott végű állami kártérítés azonban nem tekinthető fenntartható vagy méltányos megoldásnak. Kiszámíthatatlan költségvetési kitétséget teremtene, hátrányosan érintené a korábban tudatosan fedezeti ügyletet kötő vállalkozásokat, és gyengítené a vállalati kockázatkezelés ösztönzését.

A már bekövetkezett árfolyamsokk következményeit ezért nem közvetlen veszteségtérítéssel, hanem a Gazdaságfejlesztési Szakmai Bizottság által javasolt, célzott és átmeneti alkalmazkodási programokkal indokolt enyhíteni. A jövőbeni árfolyamkockázatok esetében ugyanakkor helye lehet egy előre meghatározott időtartamú, önkéntes, szerződéses és korlátozott állami kockázatmegosztást is tartalmazó konstrukciónak.

2. Az elmúlt időszakban elszenvedett árfolyamhatások következményeinek enyhítése

A Külgazdasági Szakmai Bizottság támogatja, hogy az erős forint miatt alacsonyabb forintárbevételt és romló jövedelmezőséget elszenvedő, ugyanakkor alapvetően életképes exportáló és exportbeszállító vállalkozások számára a Gazdaságfejlesztési Szakmai Bizottság javaslatai alapján összehangolt, feltételekhez kötött intézkedéscsomag induljon. A támogatás célja nem a veszteség utólagos megtérítése, hanem a likviditás, a foglalkoztatás, a beruházási képesség és a külpiaci jelenlét megőrzése.

- ✓ **Likviditási és adózási könnyítések:** gyorsított áfa-visszaigénylés, egyszerűsített társaságiadóelőleg-módosítás, átmeneti részletfizetés és az adminisztráció csökkentése.
- ✓ **Célzott finanszírozás:** kedvezményes forgóeszköz- és beruházási finanszírozás azoknak a vállalkozásoknak, amelyek igazolhatóan átmeneti árfolyamhatás miatt kerültek nehezebb helyzetbe.
- ✓ **Foglalkoztatás- és tudásmegtartás:** átmeneti konstrukció képzési, termelékenységjavító és üzleti fenntarthatósági vállalásokhoz kapcsolva.

- ✓ **Termelékenységi gyorsprogram:** digitalizáció, automatizáció, energiahatékonyság, magasabb hozzáadott értékű termékek, tanúsítás és külpiazi piacra lépés támogatása.
- ✓ **Exportpiazi diverzifikáció:** új célpiacok, disztribúciós csatornák és kamarai külpiazi kapcsolatok bevonása a keresleti és árfolyamkitettség mérséklésére.

A programokhoz egyértelmű jogosultsági, időbeli és eredményességi feltételeket szükséges rendelni, és ki kell zárni a kettős finanszírozást, a túlkompenzációt, valamint az életképtelen üzleti modellek tartós fenntartását.

3. Jövőbeni megoldás: Külkereskedelmi Árfolyamkockázat-kezelési és Kiegyenlítési Pilotprogram

A következő egy-két évre indokolt kidolgozni és korlátozott körben működtetni egy olyan pilotprogramot, amely a vállalkozások jövőbeni, előzetesen azonosított árfolyamkitettségét kezeli. A konstrukció elsődlegesen a piaci megoldásokra, a kereskedelmi bankok treasury szolgáltatásaira, valamint ezeket kiegészítve az Eximbank finanszírozási és a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. vagyis a MEHIB biztosítási kompetenciájára épülhet.

A „Külkereskedelmi Árfolyamkockázat-kezelési és Kiegyenlítési Program (KÁKP)”, mint pilot bevezetését jogi, biztosításmatematikai, állami támogatási, prudenciális és költségvetési megvalósíthatósági vizsgálatnak kell megelőznie.

- ✓ **Előzetes és szerződéses jelleg:** kizárólag a programba történő belépést követően keletkező, dokumentált kitettség kezelhető; múltbeli veszteség nem számolható el.
- ✓ **Önkéntes, időben korlátozott részvétel:** a pilot 12–24 hónapos időtartamban, előre meghatározott vállalati körrel és keretösszeggel működne.
- ✓ **Nettó devizapozíció:** csak a tényleges export- és importáramlásokból, devizás követelésekből és kötelezettségekből származó nettó kitettség vonható be.
- ✓ **Piaci elsődlegesség:** a banki forward-, swap-, opciós, collar- és természetes fedezeti megoldások az első védelmi szintet jelentik; az állami intézmények ezeket egészítik ki.
- ✓ **Korlátozott kockázatmegosztás:** önrész, semleges árfolyamsáv, fedezeti arány, vállalati és portfóliószintű limit, valamint a túlkompenzáció kizárása szükséges.
- ✓ **Szimmetrikus működés:** a résztvevő a számára kedvező árfolyammozgás esetén előre rögzített hozzájárulást fizethet, kedvezőtlen mozgás esetén pedig korlátozott szolgáltatásra válhat jogosulttá.

4. Az export- és importkitettségek összehangolt kezelése

A pilotprogram egyik vizsgálandó innovációja, hogy az exportőrök és importőrök ellentétes árfolyamkitettségét azonos devizanem és időszak szerint közös portfólióban kezelje. Erősödő forint esetén az exportőr forintban számított bevétele csökkenhet, miközben az importőr devizabeszerezésének forintköltsége mérséklődhet; gyengülő forint esetén a hatás iránya megfordul. A kedvező és kedvezőtlen pozíciók befizetései és kifizetései így részben kiegyenlíthetik egymást.

A kiegyenlítés nem tekinthető automatikusnak, mert eltérhet a szerződések időzítése, devizaneme, árazása és a vállalkozások költség szerkezete. Ezért először minden vállalkozásnál belső nettósítás szükséges, és csak a fennmaradó, hitelesített pozíció kerülhet a közös portfólióba. A nyitva maradó rendszerszintű kockázatot piaci fedezeti ügylettel, tartalékkal, viszontbiztosítással vagy korlátozott állami háttérvállalással lehet kezelni.

5. A Kamara támogató és koordináló szerepe

A program sikerének feltétele, hogy a vállalkozások ne önállóan, eseti módon próbáljanak eligazodni a pénzügyi termékek között. Az MKIK feladata egy országosan egységes, ugyanakkor vállalati szinten személyre szabható belépési, diagnosztikai, mentorálási és visszacsatolási rendszer kialakítása lehet.

- ✓ **Vállalkozások azonosítása és bevonása:** az MKIK, a területi kamarák és más gazdasági érdekképviselők feltárják a tényleges külkereskedelmi kitettséggel rendelkező KKV-kat.
- ✓ **Területi kamarai szakértői hálózat:** a területi kamarák külgazdasági szakértői elvégzik az elsődleges helyzefelmérést, segítik az adatok előkészítését és nyomon követik a vállalati intézkedési tervet.
- ✓ **Standardizált árfolyamkockázati diagnózis:** a bevételek, kiadások, devizanemek, fizetési határidők, árazási és szerződéses feltételek, valamint a már alkalmazott fedezetek feltérképezése.

- ✓ **Egyedi vállalati stratégia:** természetes fedezet, banki hedge, finanszírozás, hitelbiztosítás, árazás, fizetési feltételek és piacdiverzifikáció összehangolt megtervezése.
- ✓ **Szolgáltatói koordináció:** egységes együttműködési keret a kereskedelmi bankok, az Eximbank, a MEHIB, pénzügyi és külgazdasági tanácsadók között.
- ✓ **Adatvezérelt visszacsatolás:** anonim és aggregált adatok alapján rendszeres kamarai monitoring, amely támogatja a program gyors finomhangolását és a szakpolitikai döntés-előkészítést.

6. A külgazdasági mentorprogram kiegészítése

A VFP3 keretében most induló külgazdasági mentorprogram fókuszpontjait indokolt kiegészíteni az árfolyamkockázatok kezelésével. A program így nemcsak az exportfinanszírozás és exporthitel-biztosítás alapjait, hanem a vállalati devizakitettség tudatos tervezését és a piaci fedezeti eszközök gyakorlati alkalmazását is fejlesztené.

- ✓ árfolyamkitettség felismerése, mérése és rendszeres jelentése;
- ✓ devizas szerződéskötés, árazás, árfolyamklauzulák és újraárazási mechanizmusok;
- ✓ természetes fedezet, vállalaton belüli nettósítás és cash-flow tervezés;
- ✓ banki forward-, swap-, opciós és egyszerű sávok konstrukciók előnyei, költségei és kockázata;
- ✓ Eximbank-finanszírozás, MEHIB exporthitel-biztosítás és a kidolgozandó pilotprogram kapcsolódási pontjai;
- ✓ árfolyamkockázat, likviditás, exportpiaci diverzifikáció és termelékenység együttes kezelése.

A mentorálás eredménye minden résztvevő esetében egy rövid, végrehajtható vállalati árfolyamkockázat-kezelési terv lenne. A mentorok felkészítésébe indokolt bevonni a kereskedelmi bankok treasury szakértőit, az Eximbank és a MEHIB szakembereit, valamint a területi kamarák külgazdasági szakértőit.

7. Középtávú strukturális irány: az euró bevezetésére való vállalati felkészülés

A Gazdaságfejlesztési Szakmai Bizottság javaslatával és a kamarai felmérés eredményeivel összhangban a vállalati árfolyamkockázat tartós, strukturális csökkentését középtávon az euró bevezetése jelentheti. A jelen dokumentumban javasolt intézkedések ezért nem az euróstratégia alternatívái, hanem átmeneti, vállalati felkészülést szolgáló eszközök. Indokolt az euróalapú szerződéses, árazási, pénzügyi tervezési és beszámolási gyakorlat fokozatos fejlesztése, valamint a vállalati tapasztalatok rendszeres beépítése az euró bevezetésével kapcsolatos döntés-előkészítésbe.

8. A pilotprogram garanciális és eredményességi feltételei

A pilot csak akkor indítható el, ha a konstrukció pénzügyi kockázatai előre számszerűsíthetők, a vállalati és állami felelősség világosan elválasztható, továbbá a program eredményessége objektív mutatók alapján értékelhető. A működés során az alábbi garanciák és mérési szempontok alkalmazása indokolt:

- ✓ a programba történő belépést megelőző veszteségek és a spekulatív devizapozíciók teljes kizárása;
- ✓ a résztvevő vállalkozás önrésze, saját kockázatkezelési kötelezettsége és a banki fedezetek elsődlegessége;
- ✓ vállalati, ágazati, devizanem- és portfóliószintű kifizetési limitek, valamint előre rögzített állami kockázati plafon;
- ✓ a kettős finanszírozás és a túlkompensáció ellenőrzése a banki, kamarai és állami programok között;
- ✓ mérhető eredmények: a fedezett KKV-k száma, a kialakított vállalati stratégiák aránya, a banki hedge-használat bővülése, a likviditási és foglalkoztatási hatás, valamint a költségvetési kitettség;
- ✓ előre meghatározott kilépési, módosítási és lezárási szabályok arra az esetre, ha a pilot nem bizonyul pénzügyileg fenntarthatónak vagy kellően hatékonnak.
- ✓ **A pilot eredményeiről** készüljön rendszeres kamarai jelentés, amely alapján a konstrukció pénzügyi, vállalati és költségvetési hatása objektíven értékelhető.

Záró megállapítás

A vállalati árfolyamveszteségek utólagos, általános állami megtérítése helyett kétlépcsős megközelítés indokolt. A már elszenvedett sokk következményeit célzott alkalmazkodási programokkal szükséges enyhíteni; a jövőbeni kitétségeket pedig előzetes vállalati stratégiával, piaci fedezeti eszközökkel, kamarai mentorálással és indokolt esetben korlátozott Eximbank–MEHIB kockázatmegosztással kell kezelni. Ebben a rendszerben a Kamara a vállalkozások és a pénzügyi, biztosítási, illetve szakpolitikai szereplők közötti koordináló és felkészítő platformként tölthet be meghatározó szerepet.

